

Nieuwsbrief SR Updates

Nummer 19, 2023

Redactie: prof. mr. J.S. Nan en mr. C.L. van der Vis.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2023:818](#) 06-06-2023

Betekening in persoon na weigering dagvaarding?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2023:864](#) 06-06-2023

Uitlevering aan Rwanda.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2023:763](#) 30-05-2023

Is voldaan aan voorwaarden voor verbeurdverklaring van voorwerpen die aan een ander dan de veroordeelde toebehoren?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2023:772](#) 30-05-2023

Het bewijs van het bestanddeel 'afkomstig is uit enig misdrijf' in witwasbepalingen.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2023:813](#) 30-05-2023

Kan medeplegen uit bewijsvoering worden afgeleid, nu daaruit alleen volgt dat verdachte met anderen naar camping is gereden en daar in auto is blijven zitten?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2023:769](#) 30-05-2023

Reikwijdte meldplicht ex artikel 8 Verordening (EG) 273/2004.

RECHTSPRAAK

Reikwijdte meldplicht ex artikel 8 Verordening (EG) 273/2004.

Reikwijdte meldplicht ex artikel 8 Verordening (EG) 273/2004.

Wenk

De verdediging komt namens verdachte, ten aanzien van wie 1. medeplegen van het voorbereiden of bevorderen van het bereiden, bewerken, verwerken, verkopen, afleveren, verstrekken, vervoeren, vervaardigen en in- en uitvoeren van MDMA en/of amfetamine is bewezen verklaard en die is vrijgesproken van 2. medeplegen aan het zich schuldig maken aan het als marktdeelnemer niet voldoen aan de meldplicht die is opgenomen in artikel 8 lid 1 van de Verordening (EG) 273/2004 zoals gewijzigd door Verordening (EU) 1258/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 20 november 2013 tot wijziging van Verordening (EG) 273/2004 inzake drugsprecursoren (*PbEU* 2013, L 330/21), op tegen het oordeel van het hof dat de verdachte zich niet schuldig heeft gemaakt aan overtreding van de meldplicht van artikel 8 lid 1 Verordening (EG) 273/2004.

Voor het procesverloop tot zover verwijst de Hoge Raad naar ECLI:NL:HR:2021:1877 waarin iedere verdere beslissing is aangehouden totdat het HvJ EU in de samenhangende zaak 20/01829 uitspraak heeft gedaan over de in ECLI:NL:HR:2021:1841, SR 2021-0375, onder 5 omschreven prejudiciële vragen.

Het HvJ EU heeft in ECLI:EU:C:2023:61 in punt 22-57 antwoord gegeven op de prejudiciële vragen en overwogen dat het voor recht verklaart dat artikel 2 onder d) van Verordening (EG) 273/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 inzake drugsprecursoren, zoals gewijzigd bij Verordening (EU) 1258/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 20 november 2013, aldus moet worden uitgelegd dat een persoon die in het kader van een illegale activiteit betrokken is bij het in de handel brengen van in de EU geregistreerde stoffen, geen ‘marktdeelnemer’ in de zin van die bepaling is.

Het hof heeft ten aanzien van de bewezenverklaring onder meer overwogen dat verdachte zowel ter terechtzitting in eerste aanleg als in hoger beroep heeft verklaard dat hij vaker

bestelbussen heeft gehuurd en dat hij wel eens chemicaliën heeft vervoerd, omdat hem daarvoor geld is aangeboden. Verdachte heeft ter terechtzitting in hoger beroep verklaard hoogstens vijf keer een transport te hebben verricht. Uit de bewijsmiddelen blijkt dat er een zestal transporten hebben plaatsgevonden waarbij verdachte geïdentificeerd is als bestuurder van het voertuig. Bij deze transporten zijn ook daadwerkelijke (grote) hoeveelheden chemicaliën (zoals zoutzuur, zwavelzuur, mierenzuur, caustic soda en methanol) aangetroffen. Aldus stelt het hof vast dat verdachte een zestal transporten heeft verricht waarbij chemicaliën zijn vervoerd en waarbij hij deze chemicaliën voorhanden heeft gehad.

De Hoge Raad overweegt dat het relevante juridische kader is weergegeven in de samenhangende zaak ECLI:NL:HR:2021:1841, SR 2021-0375, r.o. 3.1.1 t/m 3.2.2. De Hoge Raad overweegt dat voor de beoordeling van de klacht in het bijzonder artikel 8 lid 1 Verordening (EG) 273/2004 van belang is. Daarin is een meldplicht opgenomen voor ‘marktdeelnemers’ om voorvallen met betrekking tot geregistreerde stoffen bij de bevoegde autoriteiten te melden. Het gaat daarbij om ‘elk voorval, zoals ongewone orders voor of transacties met in de handel te brengen geregistreerde stoffen, dat erop kan wijzen dat die in de handel te brengen stoffen wellicht worden misbruikt om verdovende middelen of psychotrope stoffen op illegale wijze te vervaardigen’. Het niet voldoen aan deze meldplicht is strafbaar gesteld als economisch delict.

Het begrip ‘marktdeelnemer’ is in artikel 2 aanhef en onder d Verordening (EG) 273/2004 gedefinieerd als ‘elke natuurlijke of rechtspersoon die betrokken is bij het in de handel brengen van geregistreerde stoffen’.

In ECLI:EU:C:2023:61 heeft het HvJ EU uitleg gegeven aan het begrip ‘marktdeelnemer’ als bedoeld in artikel 2 aanhef en onder d Verordening (EG) 273/2004. Deze uitleg houdt in de kern in dat alleen personen die betrokken zijn bij het binnen een legaal kader in de handel brengen van geregistreerde stoffen, beschouwd kunnen worden als ‘marktdeelnemer’ (punt 39). De werkingssfeer van Verordening (EG) 273/2004 is ook beperkt tot de legale handel in geregistreerde stoffen. Waar het gaat om illegale activiteiten met betrekking tot geregistreerde stoffen, is daarentegen het Kaderbesluit 2004/757/JBZ van de Raad van 25 oktober 2004 betreffende de vaststelling van minimumvoorschriften met betrekking tot de bestanddelen van strafbare feiten en met betrekking tot straffen op het gebied van de illegale drugshandel, van belang (punt 53). Een natuurlijke persoon of rechtspersoon die in het kader van een illegale activiteit betrokken is bij het in de handel brengen van in de EU geregistreerde stoffen, is daarom geen ‘marktdeelnemer’ in de zin van artikel 2 aanhef en onder d Verordening (EG) 273/2004 (punten 55 en 56).

Dit brengt voor gevallen waarin aan de verdachte (mede) is ten laste gelegd dat hij de

meldplicht als bedoeld in artikel 8 lid 1 Verordening (EG) 273/2004 niet heeft nageleefd mee dat voor een veroordeling wegens het niet naleven van de meldplicht als bedoeld in artikel 8 lid 1 Verordening (EG) 273/2004 vereist is dat de verdachte kan worden aangemerkt als ‘marktdelnemer’. Het begrip ‘marktdelnemer’ is dus een te bewijzen bestanddeel. Dat bestanddeel kan niet bewezen worden verklaard als komt vast te staan dat de verdachte in het kader van een illegale activiteit betrokken is bij het in de handel brengen van de betreffende geregistreerde stoffen. Daarvan is in ieder geval sprake als de verdachte met betrekking tot de geregistreerde stoffen gedragingen heeft verricht, die een in de Opiumwet strafbaar gesteld feit opleveren. Op deze wijze wordt ook voorkomen dat op een persoon die zich met betrekking tot geregistreerde stoffen schuldig maakt aan een Opiumwetdelict, tevens de meldplicht zoals bedoeld in artikel 8 lid 1 Verordening (EG) 273/2004 zou komen te rusten en hij dus het eigen strafbare handelen zou moeten melden.

In het geval dat aan een verdachte zowel het niet voldoen aan de meldplicht als bedoeld in artikel 8 lid 1 Verordening (EG) 273/2004, als een Opiumwetdelict met betrekking tot dezelfde geregistreerde stoffen (cumulatief of alternatief) is ten laste gelegd, moet de rechter als eerste beoordelen of dat ten laste gelegde Opiumwetdelict kan worden bewezen verklaard. Als dat het geval is, heeft dat immers tot gevolg dat de verdachte niet kan worden aangemerkt als ‘marktdelnemer’ in de zin van artikel 8 lid 1 Verordening (EG) 273/2004. Als aan een verdachte uitsluitend het niet voldoen aan de meldplicht als bedoeld in artikel 8 lid 1 Verordening (EG) 273/2004 is ten laste gelegd, kan het bestanddeel ‘marktdelnemer’ niet worden bewezen verklaard als komt vast staan – gelet op wat daarover rechtstreeks uit de bewijsvoering volgt dan wel door of namens de verdachte met voldoende concretisering is aangevoerd – dat de verdachte in het kader van een illegale activiteit betrokken is bij het in de handel brengen van geregistreerde stoffen.

De Hoge Raad overweegt dat het hof over het bewezen verklaarde feit onder 1. heeft vastgesteld dat de verdachte, tezamen met een ander, Opiumwetdelicten heeft voorbereid dan wel bevorderd, door een voertuig te huren en daarmee chemicaliën op te halen bij een woning in België en bij een chemisch bedrijf in Luik, België, en deze vervolgens te vervoeren naar en af te leveren bij verschillende locaties in Nederland. Uit de vaststellingen van het hof blijkt dat deze chemicaliën mierenzuur, zoutzuur, caustic soda, methanol en zwavelzuur betreffen. Zoutzuur en zwavelzuur zijn vermeld in bijlage I, categorie 3 van Verordening (EG) 273/2004 en vormen daarmee geregistreerde stoffen zoals bedoeld in artikel 2 aanhef en onder a Verordening (EG) 273/2004. Dit betekent dat de verdachte in het kader van een illegale activiteit, te weten het voorbereiden of bevorderen van Opiumwetdelicten als bedoeld in artikel 10a lid 1 Opiumwet, betrokken is geweest bij het in de handel brengen van de geregistreerde stoffen die in de tenlastelegging onder 2 worden genoemd, en dat de verdachte

daarom niet als 'marktdeelnemer' kan worden aangemerkt. De Hoge Raad oordeelt dat het hof de verdachte dus terecht heeft vrijgesproken van de onder 2 ten laste gelegde meldplicht, wat er ook zij van de gronden waarop het hof deze vrijspraak heeft doen steunen.

J.H.J. Verbaan, juni 2023

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 30-05-2023

ECLI: ECLI:NL:HR:2023:769

Zaaknummer: 20/01828

Rechters: V. van den Brink, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers, M. Kuijer en T. Kooijmans

Wetsartikelen: art. 8 Verordening (EG) nr. 273/2004 en 10a Opiumwet

RECHTSPRAAK

Uitlevering aan Rwanda.

Uitlevering aan Rwanda.

Wenk

Het openbaar ministerie klaagt in een zaak waarin de uitlevering van de opgeëiste persoon aan de Rwandese autoriteiten 'ter fine van strafvervolging zoals in het uitleveringsverzoek omschreven' ontoelaatbaar is verklaard, over het oordeel van de rechtbank dat de opgeëiste persoon door zijn uitlevering zal worden blootgesteld aan het risico van een flagrante inbreuk op het recht op een eerlijk proces en dat voor de opgeëiste persoon na zijn uitlevering in verband met die inbreuk niet een effectief rechtsmiddel openstaat.

De rechtbank heeft de uitlevering van de opgeëiste persoon aan Rwanda ontoelaatbaar verklaard voor strafvervolging voor onder meer – kort gezegd – genocide en misdrijven tegen de menselijkheid. De rechtbank heeft daarover onder meer overwogen dat de opgeëiste persoon aangevoerd heeft dat er feiten en omstandigheden zijn die de gerechtelijke onafhankelijkheid en onpartijdigheid in Rwanda in zaken tegen politieke opposanten in twijfel trekken. Het meest verstrekkende verweer komt er kort gezegd op neer dat er volgens de opgeëiste persoon in Rwanda sprake is van politieke inmenging in processen tegen politieke opposanten. De opgeëiste persoon heeft gesteld dat hij aangemerkt kan worden als een politiek opposant. Daarom zou sprake zijn van een dreigende flagrante schending van zijn recht op een eerlijk proces, waartegen hem na zijn uitlevering niet een effectief rechtsmiddel ten dienste zou staan.

Uitgangspunt in uitleveringszaken is dat bij de beoordeling van een uitleveringsverzoek dat is gebaseerd op een verdragsrelatie, in beginsel moet worden uitgegaan van het vertrouwen dat de verzoekende staat bij de vervolging en berechting van de opgeëiste persoon de daarop betrekking hebbende fundamentele rechten zal respecteren (zie ECLI:NL:HR:2014:1441 en ECLI:NL:HR:2017:463). Dit uitgangspunt lijdt echter uitzondering indien bij de behandeling van het uitleveringsverzoek ter zitting naar aanleiding van een voldoende onderbouwd verweer is komen vast te staan dat de opgeëiste persoon door zijn uitlevering zal worden blootgesteld aan het risico van een flagrante inbreuk op enig hem ingevolge artikel 6 lid 1

EVRM, toekomend recht en dat hem na zijn uitlevering ter zake van die inbreuk niet een rechtsmiddel als bedoeld in artikel 13 EVRM ten dienste staat.

Ingevolge artikel 6 lid 1 EVRM heeft eenieder bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde vervolging recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld. Kort gezegd gaat het hier om het recht op een eerlijk proces.

Uit de rechtspraak van het EHRM volgt dat niet snel sprake is van blootstelling aan het risico van een flagrante inbreuk op artikel 6 lid 1 EVRM. Een flagrante schending van het recht op een eerlijk proces is volgens het EHRM synoniem aan een proces dat manifest in strijd is met de bepalingen of principes verwoord in artikel 6 EVRM.

Een van de belangrijkste rechten die voortvloeien uit artikel 6 EVRM is het recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht. Dat is een absoluut recht waarvan geen derogatie mogelijk is. Schending van dat recht is manifest in strijd met de bepalingen en principes verwoord in artikel 6 EVRM en levert naar het oordeel van de rechtbank zodoende een flagrante schending van artikel 6 EVRM op.

Ten betoge van zijn stelling dat de gerechtelijke onafhankelijkheid en onpartijdigheid in Rwanda in zaken tegen politieke opposenten in twijfel moet worden getrokken, heeft de opgeëiste persoon gewezen op diverse openbare bronnen. Uit die bronnen zou volgens de opgeëiste persoon blijken dat de onderdrukking van (vermeende) politieke tegenstanders of critici van de Rwandese overheid de laatste jaren is toegenomen. Het beeld dat uit de door de opgeëiste persoon aangehaalde bronnen oprijst, komt overeen met de inhoud van andere openbare bronnen, zoals landenberichten en mensenrechtenrapportages. In het bijzonder heeft de rechtbank acht geslagen op de volgende bronnen.

In het thematisch ambtsbericht over mensenrechten en justitie in Rwanda uit 2016 van het Ministerie van BuZa is opgenomen dat in theorie de rechtspraak in Rwanda onafhankelijk is, maar er volgens bronnen politieke invloed is op processen waarbij militairen, leden van de politieke oppositie of vermogende zakenlieden zijn betrokken.

Het Ministerie van BuZa van de VS heeft in een landenrapport over mensenrechten in Rwanda uit 2021 opgenomen dat nationale en internationale waarnemers vermelden dat de uitkomst in prominente genocidezaken, zaken over de staatsveiligheid en politiek gevoelige zaken op voorhand vast lijkt te staan.

De VN-Mensenrechtenraad heeft ten behoeve van de Universal Periodic Review over Rwanda in 2021 haar zorgen geuit naar aanleiding van meldingen van onrechtmatige inmenging in de

rechtspraak door regeringsambtenaren en de procedure voor het benoemen van rechters, die rechters mogelijk vatbaar maakt voor druk vanuit de politiek.

In 2017 publiceerde Human Rights Watch (hierna: HRW) een rapport over de arbitraire vrijheidsberoving en foltering in detentiecentra van personen die verdacht worden van samenwerking met vijanden van de Rwandese overheid. Als verdachten of getuigen in de rechtbank vertellen dat zij zijn gefolterd, wordt dit niet door de rechtbank onderzocht.

Diverse waarnemers hebben in 2020 aan de VN-Mensenrechtenraad gerapporteerd over onregelmatigheden in sommige politiek gemotiveerde processen, over inmenging van de uitvoerende macht in politiek gemotiveerde zaken en over het met de voeten treden van de rechten van de verdediging in zaken tegen critici van de overheid.

HRW publiceerde in maart 2022 dat zij in 2020 en 2021 verschillende processen heeft gevolgd waarin politieke opposenten, commentatoren en journalisten werden vervolgd wegens politieke motieven.

HRW rapporteerde in juni 2022 over de strafzaak tegen Aimable Karasira, een prominente Rwandese commentator op YouTube, dat Karasira zich bij de rechtbank heeft beklagd over marteling in de gevangenis, waaronder slaapdeprivatie door middel van licht en luide muziek en mishandelingen. De rechters hebben geen nader onderzoek gelast naar de beschuldigingen.

In 'The Rwandan' is in 2020 een artikel verschenen over een operatie van de Rwandese overheid genaamd 'Cleaning The West'. In het artikel is beschreven dat het doel van deze operatie is het monddood maken van oppositieleden en mensenrechtenactivisten buiten Rwanda. Als mogelijke methodes worden genoemd het vergiftigen, liquideren, kidnappen, het uitvaardigen van arrestatiebevelen en het in diskrediet brengen van personen.

Prof. dr. Reyntjens, emeritus hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen, heeft als deskundige gerapporteerd in onderhavige zaak. Bij de beantwoording van de vraag van de rechtbank of en, zo ja, in welke rechtszaken in Rwanda concrete aanwijzingen bestaan die duiden op politieke bemoeienis, stelt de deskundige voorop dat het relevante onderscheid niet het verweten misdrijf is, maar of de verdachte aangemerkt kan worden als een politiek opponent. Hij acht het weinig waarschijnlijk dat een politiek opponent in Rwanda een eerlijk proces zal krijgen en refereert daarbij aan de voorbeelden van Paul Rusesabagina, Victoire Ingabire Umuhoya, Diane Rwigara en de detentie van twee veroordeelde Rwandese (ex-)militaire officieren die door de VN-Mensenrechtenraad als arbitrair is bestempeld te weten die van de officieren, kolonel Tom Byabagamba en gepensioneerd brigadier-generaal Frank Rusagara.

De rechtbank stelt op basis van het thematisch ambtsbericht van het Ministerie van BuZa, het

Amerikaanse landenrapport, het rapport van de VN-Mensenrechtenraad, de berichten en rapporten van HRW en de inbreng van prof. dr. Reyntjens vast dat er breed gedeelde twijfel bestaat over de onafhankelijkheid van de rechtspraak in Rwanda in strafzaken tegen politieke opposenten. Er zijn bovendien meerdere recente zaken aan te wijzen waarin politieke opposenten geen eerlijk proces hebben gehad of waarin sprake was van onregelmatigheden. In het bijzonder kan worden gewezen op de zaken tegen Rusesabagina, Karasira, Byabagamba en Rusagara. In die processen is aan gevoerde verweren die de kern van het recht van een eerlijke berechting raken, door de betrokken rechters ongemotiveerd voorbijgegaan. Rapporten en verweren dat verklaringen onder dwang of marteling verkregen zijn, zijn niet nader onderzocht. Dit alles beziet de rechtbank tegen de achtergrond van het beeld dat uit de hiervoor weergegeven bronnen naar voren komt, namelijk dat (vermeende) leden van de oppositie nadat zij zich kritisch hebben uitgelaten over het regime of politiek actief zijn geworden, te maken kunnen krijgen met bedreiging, ontvoering, verdwijning en/of vervolging. Voorts lijkt de operatie 'Cleaning the West' erop te duiden dat het regime zich tot doel lijkt te hebben gesteld ook oppositieleiden buiten Rwanda monddood te maken.

Op basis van het voorgaande, in samenhang bezien, is de rechtbank van oordeel dat er objectief gerechtvaardigde twijfels aan de rechterlijke onafhankelijkheid in Rwanda bestaan in geval van berechting van sommige (prominente) politieke opposenten van het regime, vanwege het risico van politieke inmenging in die berechting.

De opgeëiste persoon was tijdens de burgeroorlog in Rwanda officier in het Rwandese leger in de rang van majoor en hij heeft deelgenomen aan de vredesbesprekingen aan het einde van de burgeroorlog. Na de burgeroorlog in Rwanda is de opgeëiste persoon naar Nederland geëmigreerd. Hij is, zo heeft hij verklaard, nadien in beeld gebleven bij de Rwandese autoriteiten: in 2003 is hij benaderd door de Rwandese autoriteiten in een poging om hem te bewegen te repatriëren. De opgeëiste persoon vermoedde dat het doel hiervan was dat hij vervolgens in Rwanda voor politieke doeleinden zou kunnen worden ingezet door het regime. De opgeëiste persoon heeft dit geweigerd.

Sinds 2006 is hij vanuit Nederland politiek actief bij de politieke partij FDU-Inkingi, een oppositiepartij in Rwanda. De opgeëiste persoon heeft twee functies bekleed bij FDU-Inkingi: Commissioner for Information and Documentation (2006-2018) en Commissioner for Discipline (2018-2022).

FDU-Inkingi is door de Rwandese overheid een terroristische organisatie genoemd en wordt genoemd als een van de doelwitten van operatie 'Cleaning the West'. In Rwanda zijn in de afgelopen jaren verschillende leden van FDU-Inkingi verdwenen, vermoord of veroordeeld. Zo is Illuminée Iragena in 2016 verdwenen en is haar verdwijning door de politie niet onderzocht.

In 2017 zijn zeven FDU-Inkingi-leden gearresteerd wegens het vormen van een irregular armed group. HRW rapporteert over intimidatie, arbitraire vrijheidsberoving en mishandeling van leden van FDU-Inkingi in Rwanda. In januari 2020 zijn zes leden van FDU-Inkingi in Rwanda veroordeeld tot straffen tussen de zeven en twaalf jaar wegens armed rebellion.

De rechtbank stelt vast dat de opgeëiste persoon gezien zijn actieve lidmaatschap van FDU-Inkingi kan worden aangemerkt als politiek opponent van het Rwandese regime. Daarbij komt dat hij een voormalig hooggeplaatste militair is en ook na zijn emigratie in de belangstelling van de Rwandese overheid is gebleven. Eerst nadat de opgeëiste persoon actief was geworden bij FDU-Inkingi werd tegen hem door de Rwandese autoriteiten een arrestatiebevel uitgevaardigd.

Deze omstandigheden maken naar het oordeel van de rechtbank dat er een reëel risico is dat de opgeëiste persoon in geval van uitlevering te maken zal krijgen met politieke inmenging in zijn berechting en hij in dat geval niet zal worden berecht door een onafhankelijk gerecht.

Dat het International Criminal Tribunal for Rwanda, zoals de officier van justitie heeft betoogd, in 2011 de overdracht van verdachten aan Rwanda heeft toegestaan en daarbij verweren over het gebrek aan een eerlijke berechting in Rwanda heeft verworpen, doet aan het voorgaande niet af. De beoordeling van dergelijke verweren geschiedt aan de hand van de feiten en omstandigheden van een zaak. In deze specifieke zaak komt de rechtbank tot een ander oordeel, mede in aanmerking genomen de hoedanigheid van de opgeëiste persoon en de thans bekende meer recente informatie over (de berechting van) politieke opposanten in Rwanda.

Uit hetgeen de rechtbank hiervoor heeft overwogen vloeit voort dat voldoende concreet is onderbouwd dat de opgeëiste persoon door zijn uitlevering zal worden blootgesteld aan het risico van een flagrante inbreuk op het hem ingevolge artikel 6 lid 1 EVRM toekomende recht op een eerlijk proces.

Op zichzelf is het juist dat op de berechting van de opgeëiste persoon in Rwanda de zogenaamde Transfer Law van toepassing zou zijn. De Transfer Law bevat waarborgen voor een eerlijke berechting in Rwanda van (onder meer) uitgeleverde personen. In het uitleveringsverzoek heeft Rwanda gegarandeerd die waarborgen te zullen naleven. Naar het oordeel van de rechtbank bieden de garanties uit de Transfer Law in dit geval echter onvoldoende waarborg om een dreigende flagrante schending van het recht op een eerlijk proces te ondervangen, nu Rwanda als het aankomt op de vervolging en berechting van politieke tegenstanders van het regime van Rwanda – zoals hiervoor uiteengezet – een zeer zorgelijke recente geschiedenis kent.

Tot slot is de rechtbank van oordeel dat voor de opgeëiste persoon ter zake van de flagrante inbreuk geen effectief rechtsmiddel openstaat. Voor zover de opgeëiste persoon tegen een eventuele veroordeling een rechtsmiddel zou kunnen instellen, geldt dat het risico op politieke inmenging zich zoals ook uit de openbare bronnen en voorbeelden is gebleken evenzeer zou voordoen bij berechting door een hogere rechter in Rwanda.

De Hoge Raad overweegt dat in ECLI:NL:HR:2017:463 over de bevoegdheidsverdeling tussen de rechter en de minister ten aanzien van een beroep op een inbreuk op de fundamentele rechten in artikel 6 EVRM en artikel 14 lid 1 IVBRP onder meer is overwogen dat bij een beroep op een inbreuk op de fundamentele rechten die de opgeëiste persoon in artikel 6 EVRM zijn toegekend, het volgende geldt.

(...)

B. (i) Indien het gaat om een verzoek tot uitlevering ter strafvervolgning en wordt aangevoerd dat in de desbetreffende strafzaak inbreuk dreigt te worden gemaakt op artikel 6 lid 1 EVRM en/of artikel 14 lid 1 IVBPR, is het in de regel niet aan de uitleveringsrechter te oordelen over de gegrondheid van zo een beroep op een dreigende mensenrechtenschending. In een dergelijk geval moet in beginsel worden uitgegaan van het vertrouwen dat de verzoekende Staat deze verdragsbepaling(en) zal eerbiedigen. Zo een verweer kan dus niet leiden tot ontoelaatbaarverklaring van de gevraagde uitlevering, zij het dat de uitleveringsrechter in het aangevoerde grond kan vinden de Minister in zijn advies als bedoeld in artikel 30 UW, dan wel de Gouverneur deelgenoot te maken van zijn opvatting omtrent het aan het uitleveringsverzoek te geven gevolg, waaronder in voorkomende gevallen begrepen het vragen van garanties aan de verzoekende Staat om een dergelijke dreigende schending te voorkomen.

(ii) Op grond van het vertrouwensbeginsel moet voorts worden aangenomen dat het rechtssysteem van de verzoekende Staat de opgeëiste persoon in staat stelt om na diens uitlevering ter strafvervolgning een beroep op een mensenrechtenschending voor te leggen aan de rechter van de verzoekende Staat en dat deze daar dan een oordeel over geeft met het oog op de waarborging van het recht van de opgeëiste persoon op een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM en/of artikel 14 lid 1 IVBPR. Daarbij verdient opmerking dat in geval van een uitlevering ter strafvervolgning de vraag of inbreuk is gemaakt op het recht van de opgeëiste persoon op een eerlijk proces, in de regel eerst kan worden beantwoord na de uitspraak van de strafrechter in de verzoekende Staat, omdat pas dan kan worden vastgesteld of de mensenrechtenschending niet (meer) vatbaar was voor herstel of compensatie. De uitleveringsrechter kan daarom in de regel niet toekomen aan de inhoudelijke beoordeling van een verweer dat sprake is van een reeds voltooide schending van artikel 6 lid 1 EVRM en/of artikel 14 lid 1 IVBPR.

(iii) Het uitgangspunt dat in de gevallen waarin de uitlevering ter strafvervolgung is gevraagd, de uitleveringsrechter in beginsel niet inhoudelijk oordeelt over een beroep op dreigende en/of voltooide mensenrechtenschendingen, kan evenwel uitzondering lijden indien naar aanleiding van een bij de behandeling van het uitleveringsverzoek ter zitting voldoende onderbouwd verweer is komen vast te staan

(a) dat de opgeëiste persoon door zijn uitlevering zal worden blootgesteld aan het risico van een flagrante inbreuk op enig hem ingevolge deze verdragsbepalingen toekomend recht, en tevens

(b) dat hem na zijn uitlevering ter zake van die inbreuk niet een rechtsmiddel als bedoeld in artikel 13 EVRM respectievelijk artikel 2 lid 3 aanhef en onder a IVBPR ten dienste staat.

In zo een geval staat de op de landen van het Koninkrijk rustende verplichting om de uit voormelde verdragsbepaling(en) voortvloeiende rechten van de opgeëiste persoon te verzekeren in de weg aan de nakoming van de verdragsrechtelijke verplichting tot uitlevering. Op grond van voormelde bevoegdheidstoedeling is het derhalve – kort gezegd – de uitleveringsrechter die tot oordelen is geroepen ingeval bij de behandeling van het uitleveringsverzoek ter zitting beroep is gedaan op het (dreigende) risico van een flagrante inbreuk op artikel 6 lid 1 EVRM onderscheidenlijk artikel 14 lid 1 IVBPR, doch uitsluitend indien tevens is aangevoerd dat en waarom de opgeëiste persoon na zijn uitlevering niet een rechtsmiddel als vorenbedoeld ten dienste staat.

Daarbij moet worden aangetekend dat uit de rechtspraak van het EHRM volgt dat niet snel wordt aangenomen dat sprake is van blootstelling aan het risico van een flagrante inbreuk op artikel 6 lid 1 EVRM die moet leiden tot ontoelaatbaarverklaring van de gevraagde uitlevering ter strafvervolgung. In dat verband kan worden gewezen op ECLI:CE:ECHR:2012:0117JUD000813909, par. 259 waar gevallen zijn opgesomd waarin sprake is van een ‘flagrant denial of justice’.

De Hoge Raad overweegt dat de rechtbank op basis van verschillende recente openbare bronnen, zoals een thematisch ambtsbericht van het ministerie van BuZa, meerdere (mensenrechten)rapporten en de inbreng van een deskundige, heeft vastgesteld dat er objectief gerechtvaardigde twijfel bestaat over de onafhankelijkheid van de rechtspraak in Rwanda in strafzaken tegen politieke opposenten, vanwege het risico van politieke inmenging in die zaken. De rechtbank heeft daarbij meerdere recente zaken in aanmerking genomen waarin politieke opposenten in Rwanda volgens de rechtbank geen eerlijk proces hebben gehad.

De rechtbank heeft verder vastgesteld dat de opgeëiste persoon, vanwege zijn positie als

voormalig hooggeplaatst militair en zijn actieve lidmaatschap van een oppositiepartij in Rwanda, kan worden aangemerkt als politiek opponent van het Rwandese regime. De rechtbank heeft daarbij mede betrokken dat de opgeëiste persoon ook na zijn emigratie naar Nederland in de belangstelling van de Rwandese overheid is gebleven en dat pas nadat hij politiek actief was geworden bij de Rwandese oppositiepartij tegen hem een arrestatiebevel is uitgevaardigd.

De Hoge Raad overweegt dat de rechtbank op grond van deze feiten en omstandigheden heeft geoordeeld dat er een reëel risico bestaat dat de opgeëiste persoon in geval van uitlevering te maken zal krijgen met politieke inmenging in zijn berechting en dat hij in dat geval niet door een onafhankelijk gerecht zal worden berecht. De rechtbank heeft verder geoordeeld dat de garanties van de op deze zaak toepasselijke Rwandese ‘Transfer Law’ in dit geval onvoldoende waarborg voor een eerlijke berechting bieden, gelet op de zeer zorgelijke recente geschiedenis van de vervolging en berechting van politieke tegenstanders van het regime in Rwanda. Ten slotte heeft de rechtbank geoordeeld dat voor de opgeëiste persoon in verband met de aldus omschreven flagrante inbreuk op het recht op een eerlijk proces geen effectief rechtsmiddel openstaat. Daarbij heeft de rechtbank in aanmerking genomen dat, voor zover de opgeëiste persoon tegen een eventuele veroordeling een rechtsmiddel zou kunnen instellen, het risico op politieke inmenging zich ook zou voordoen bij berechting door een hogere rechter in Rwanda.

De Hoge Raad overweegt dat het een en ander de rechtbank tot het oordeel heeft gebracht dat vast is komen te staan dat de opgeëiste persoon door zijn uitlevering zal worden blootgesteld aan het risico van een flagrante inbreuk op het recht op een eerlijk proces en dat voor de opgeëiste persoon na zijn uitlevering voor die inbreuk niet een effectief rechtsmiddel openstaat. De Hoge Raad oordeelt dat dat oordeel niet getuigt van een onjuiste opvatting en toereikend gemotiveerd is.

J.H.J. Verbaan, juni 2023

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 06-06-2023

ECLI: ECLI:NL:HR:2023:864

Zaaknummer: 22/04607 U

Rechters: J. de Hullu, M.J. Borgers en T. Kooijmans

Advocaten: T.M.D. Buruma

Wetsartikelen: 6 EVRM en 30UW

RECHTSPRAAK

Betekening in persoon na weigering dagvaarding?

Betekening in persoon na weigering dagvaarding?

Het cassatiemiddel klaagt dat het hof de verdachte ten onrechte wegens overschrijding van de wettelijk voorgeschreven beroepstermijn niet-ontvankelijk heeft verklaard in het door hem ingestelde hoger beroep. Daartoe is aangevoerd dat het hof blijkt heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door de weigering van de verdachte om de dagvaarding in eerste aanleg in ontvangst te nemen gelijk te stellen met een betekening aan de verdachte in persoon van die dagvaarding.

Het hof heeft de verdachte niet-ontvankelijk verklaard in het door hem ingestelde hoger beroep, omdat het hoger beroep niet binnen de wettelijk voorgeschreven termijn is ingesteld. Het hof heeft aan dat oordeel ten grondslag gelegd dat de omstandigheid dat de verdachte heeft geweigerd de dagvaarding in eerste aanleg in ontvangst te nemen, betekent dat de dagvaarding aan de verdachte in persoon is uitgereikt. Dat oordeel is onjuist omdat in artikel 36e Sv niet is voorzien in een bepaling die de weigering van de verdachte om een gerechtelijk stuk in ontvangst te nemen gelijkstelt met de uitreiking van dat stuk in persoon, zoals bijvoorbeeld wel het geval is in artikel 385 lid 3 Sv (vgl. met betrekking tot art. 588 (oud) Sv, de voorloper van art. 36e Sv, HR 4 december 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA7912).

Het cassatiemiddel slaagt. De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof Amsterdam, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 06-06-2023

ECLI: ECLI:NL:HR:2023:818

Zaaknummer: 21/05007

Rechters: J. de Hullu, J.C.A.M. Claassens en A.E.M. Röttgering

Advocaten: H. Bakker

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Kan medeplegen uit bewijsvoering worden afgeleid, nu daaruit alleen volgt dat verdachte met anderen naar camping is gereden en daar in auto is blijven zitten?

Kan medeplegen uit bewijsvoering worden afgeleid, nu daaruit alleen volgt dat verdachte met anderen naar camping is gereden en daar in auto is blijven zitten?

Het cassatiemiddel klaagt dat de bewezenverklaring ten aanzien van het medeplegen niet uit de bewijsvoering kan worden afgeleid.

Het hof heeft vastgesteld dat de verdachte samen met de medeverdachte en een onbekend gebleven derde persoon in het holst van de nacht in een auto naar een camping is gereden, dat de medeverdachte en de derde persoon zijn uitgestapt en de camping zijn opgelopen terwijl de verdachte in de auto is blijven zitten, en dat de medeverdachte en de derde persoon uit een soort loods kwamen gerend toen de politie arriveerde, waarbij de medeverdachte inbrekerswerktuigen op de grond liet vallen.

Het oordeel van het hof dat de verdachte medepleger is van de poging tot diefstal, is niet toereikend gemotiveerd, nu het hof over de gedragingen van de verdachte niet meer heeft vastgesteld dan dat hij met anderen naar een camping is gereden en daar in de auto is blijven zitten. Die vaststellingen zijn, ook in samenhang met de door het hof genoemde omstandigheden dat de verklaringen van de verdachte en de medeverdachte niet geloofwaardig zijn en dat de verdachte zich later op zijn zwijgrecht heeft beroepen, niet toereikend om het oordeel van het hof te dragen. (Vgl. over de (beperkte) betekenis die in de bewijsredenering kan toekomen aan het uitblijven van een aannemelijke verklaring van de verdachte voor een – in het licht van het ten laste gelegde – relevante omstandigheid HR 20 december 2022, ECLI:NL:HR:2022:1864.)

Hierbij verdient opmerking dat dit geval wezenlijk verschilt van de specifieke gevallen waarin in de rechtspraak van de Hoge Raad is geoordeeld dat het uitblijven van een aannemelijke verklaring van de verdachte van belang kan zijn voor de beantwoording van de vraag of het ten

laste gelegde medeplegen kan worden bewezen. Het kernpunt in de arresten van de Hoge Raad van 5 juli 2016, ECLI:NL:HR:2016:1315 en ECLI:NL:HR:2016:1323, was dat met betrekking tot de toedracht van een voltooide diefstal wel kon worden vastgesteld dat deze door ‘verenigde personen’ was begaan, maar niet direct door wie precies, terwijl de verdachte zelf kort na de diefstal werd aangetroffen in omstandigheden die op betrokkenheid daarbij duiden (door het voorhanden hebben van gestolen goederen of bij de diefstal gebruikt inbrekerswerktuig). In het arrest van de Hoge Raad van 28 november 2017, ECLI:NL:HR:2017:3022 ging het om een geval waarin weliswaar met betrekking tot de toedracht van de voltooide diefstal niet was vastgesteld dat deze door medeplegers was begaan, maar dat zich wel kenmerkte door de omstandigheid dat kort na de diefstal de verdachte met anderen werd aangetroffen in omstandigheden die op betrokkenheid bij die diefstal duiden (het van zich afschudden van achtervolgers, het weggooiën van inbrekerswerktuigen en het aantreffen van een bij de diefstal weggenomen voorwerp), terwijl er geen contra-indicaties met betrekking tot het medeplegen door de verdachte bestonden.

Het cassatiemiddel slaagt. De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof 's-Hertogenbosch, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 30-05-2023

ECLI: ECLI:NL:HR:2023:813

Zaaknummer: 21/04147

Rechters: J. de Hullu, J.C.A.M. Claasens en C.N. Dalebout

Advocaten: M.T. de Vaal

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Het bewijs van het bestanddeel ‘afkomstig is uit enig misdrijf’ in witwasbepalingen.

Het bewijs van het bestanddeel ‘afkomstig is uit enig misdrijf’ in witwasbepalingen.

Het cassatiemiddel klaagt onder meer over de bewezenverklaring van het onder 2 ten laste gelegde witwassen van een geldbedrag van € 145.000 dat de verdachte voorhanden heeft gehad. Het gaat bij dit cassatiemiddel om het bewijs van het bestanddeel ‘afkomstig is uit enig misdrijf’, zoals dat voorkomt in de witwasbepalingen (art. 42obis e.v. Sr). Eerdere rechtspraak van de Hoge Raad over dit thema kan als volgt worden samengevat.

Dat een voorwerp ‘afkomstig is uit enig misdrijf’, kan, als op grond van de beschikbare bewijsmiddelen geen rechtstreeks verband valt te leggen met een bepaald misdrijf, niettemin bewezen worden geacht als het op grond van de vastgestelde feiten en omstandigheden niet anders kan zijn dan dat het voorwerp uit enig misdrijf afkomstig is. Het is aan het openbaar ministerie bewijs aan te dragen van dergelijke feiten en omstandigheden.

Als de door het openbaar ministerie aangedragen feiten en omstandigheden een vermoeden rechtvaardigen dat het niet anders kan zijn dan dat het voorwerp uit enig misdrijf afkomstig is, mag van de verdachte worden verlangd dat hij een concrete, verifieerbare en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijke verklaring geeft dat het voorwerp niet van misdrijf afkomstig is. De omstandigheid dat deze verklaring van de verdachte mag worden verlangd, houdt niet in dat het aan de verdachte is om aannemelijk te maken dat het voorwerp niet van misdrijf afkomstig is. Als de verdachte zo’n verklaring geeft, ligt het op de weg van het openbaar ministerie nader onderzoek te doen naar die verklaring. De rechter zal dan mede op basis van de resultaten van dat onderzoek moeten beoordelen of ondanks de verklaring van de verdachte het witwassen bewezen kan worden op de grond dat (het niet anders kan zijn dan dat) het voorwerp uit enig misdrijf afkomstig is. Als zo’n verklaring uitblijft, mag de rechter die omstandigheid betrekken in zijn overwegingen over het bewijs. (Vgl. HR 18 december 2018, ECLI:NL:HR:2018:2352.)

Het hof heeft vastgesteld dat op 21 november 2014 in de woning waar de verdachte op dat

moment verbleef, onder meer een bedrag van € 145.000 is aangetroffen in een wasmand en dat dit geldbedrag onder meer bestond uit biljetten van € 500, die sinds 2002 niet meer door de Nederlandse Bank worden uitgegeven. Verder heeft het hof vastgesteld dat de verdachte over een beperkt legaal inkomen beschikte. Op grond hiervan heeft het hof geoordeeld dat sprake is van een vermoeden van witwassen en daarom van de verdachte mag worden verlangd dat hij een verklaring geeft voor de herkomst van het contante geld.

De verdachte heeft verklaard dat dit geldbedrag een legale herkomst heeft. Hij heeft daartoe aangevoerd dat (een groot gedeelte van) het geldbedrag van [betrokkene 1] is en dat de verdachte dit van hem in bewaring heeft gekregen. Het hof heeft geoordeeld dat de verklaring van de verdachte voldoende concreet, verifieerbaar en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijk is. Naar aanleiding van de door de verdachte gegeven verklaring is [betrokkene 1] door de politie als getuige gehoord. [betrokkene 1] heeft de verklaring van de verdachte bevestigd en – in grote lijnen – verklaard dat hij het geldbedrag had geleend aan [betrokkene 2] en inmiddels had teruggekregen. In de fase van het hoger beroep zijn [betrokkene 1] en [betrokkene 2] door de raadsheer-commissaris als getuige gehoord. Ter gelegenheid van die verhoren hebben zij stukken ingebracht. Ook de verdediging heeft ter onderbouwing van de verklaring van de verdachte zowel in eerste aanleg als in hoger beroep stukken overgelegd.

Het hof heeft geoordeeld dat de verklaring van de verdachte over de herkomst van het geldbedrag niet aannemelijk is geworden. Het hof heeft daaraan onder meer ten grondslag gelegd dat de verdachte wisselend heeft verklaard over de herkomst en de omvang van het geldbedrag, de verklaring van [betrokkene 1] een aantal tegenstrijdigheden bevat over de reden dat hij het geldbedrag aan de verdachte in bewaring heeft gegeven en de verklaringen van [betrokkene 1] en [betrokkene 2] over de verstrekte lening een groot aantal discrepanties bevatten. Dat oordeel getuigt niet van een onjuiste rechtsopvatting en is toereikend gemotiveerd.

Ook verder heeft het hof de bewezenverklaring met de onder 2.2.2 en 2.2.3 weergegeven bewijsvoering toereikend gemotiveerd. Voor zover het cassatiemiddel daarover klaagt, faalt het.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 30-05-2023

ECLI: ECLI:NL:HR:2023:772

Zaaknummer: 21/00257

Rechters: J. de Hullu, A.E.M. Röttgering en T. Kooijmans

Advocaten: C.N.G.M. Starmans

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Is voldaan aan voorwaarden voor verbeurdverklaring van voorwerpen die aan een ander dan de veroordeelde toebehoren?

Is voldaan aan voorwaarden voor verbeurdverklaring van voorwerpen die aan een ander dan de veroordeelde toebehoren?

Het cassatiemiddel klaagt over de ongegrondverklaring van het klaagschrift dat strekt tot teruggave van een in beslag genomen personenauto. Daartoe wordt onder meer aangevoerd dat de beslissing van de rechtbank ontoereikend is gemotiveerd omdat daaruit niet blijkt dat is voldaan aan een van de in artikel 33a lid 2 aanhef en onder a Sr genoemde voorwaarden voor verbeurdverklaring van voorwerpen die aan een ander dan de veroordeelde toebehoren.

De rechtbank heeft vastgesteld dat onder de klager op grond van artikel 94 Sv beslag is gelegd op de in het klaagschrift bedoelde personenauto. Bij de beoordeling van een klaagschrift van de beslagene dat is gericht tegen een beslag dat is gelegd op grond van artikel 94 Sv, moet de rechter a. beoordelen of het belang van strafvordering het voortdueren van het beslag vordert, en zo nee, b. de teruggave van het in beslag genomen voorwerp gelasten aan de beslagene, tenzij een ander redelijkerwijs als rechthebbende ten aanzien van dat voorwerp moet worden beschouwd. Het belang van strafvordering vordert onder meer het voortdueren van het beslag als niet hoogst onwaarschijnlijk is dat de later oordelende strafrechter de verbeurdverklaring van het voorwerp zal bevelen.

Met de overweging dat onvoldoende kan worden vastgesteld dat de klager de eigenaar van de auto is, heeft de rechtbank kennelijk als haar oordeel tot uitdrukking gebracht dat niet aannemelijk is geworden dat de auto aan de klager toebehoort. In het licht van wat namens de klager over de aankoop en het gebruik van de auto is aangevoerd, zoals weergegeven onder 2.2, en in aanmerking genomen dat in de overwegingen van de rechtbank als vaststelling besloten ligt dat de klager de tenaamgestelde van de onder hem in beslag genomen auto is en dat hij de auto gebruikt in verband met zijn werk, is dat oordeel niet toereikend gemotiveerd. De enkele overweging van de rechtbank dat de zoon van de klager op meerdere momenten gebruik van de auto zou hebben gemaakt, volstaat daartoe niet.

Gelet op het bepaalde in artikel 33a lid 2 Sr is het oordeel van de rechtbank dat niet hoogst onwaarschijnlijk is dat de later oordelende strafrechter de verbeurdverklaring van de auto zal bevelen, daarom niet zonder meer begrijpelijk.

De klacht is gegrond. Dat brengt mee dat bespreking van het restant van het cassatiemiddel niet nodig is. De Hoge Raad vernietigt de beschikking van de rechtbank en wijst de zaak terug naar de rechtbank Zeeland-West-Brabant, opdat de zaak opnieuw wordt behandeld en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 30-05-2023

ECLI: ECLI:NL:HR:2023:763

Zaaknummer: 21/03430

Rechters: V. van den Brink, A.L.J. van Strien en C.N. Dalebout

Advocaten: J.C. Reisinger

Wetsartikelen: